

Erasmus+

SİVİL DİPLOMASİDE SOSYAL AKIL PROJESİ

ÇALIŞTAY RAPORU

SİVİL DİPLOMASİDE SOSYAL AKIL PROJESİ

Proje Ortakları

Sosyal Akıl Derneği

İstanbul Stratejik Düşünme ve Araştırma Merkezi (İSDAM)

Budapest Youth Organisation

BUDAPEŞTE-2025

Erasmus+

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	3
PROJE TANITIMI.....	4
ÇALIŞTAYIN AMACI	4
ÇALIŞTAY PROGRAMI	5
SİVİL DİPLOMASİ VE BARIŞ İNŞASI AB VE ULUSLARARASI ÖRGÜTLER	6
TOPLUMSAL TRAVMALARDA SİVİL DİPLOMASİ.....	14
ÜLKE ANALİZ RAPORLARI	19
İSLAM ÜLKELERİNDE SİVİL DİPLOMASİ ÖRNEKLERİ.....	23
MACARİSTAN'DA SİVİL DİPLOMASİ	26
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	31

Erasmus+

1. SUNUŞ

Sivil diplomasi; ülkelerin resmi kimlik taşımayan temsilcileri aracılığıyla arabuluculuk, müzakere ve hak savunuculuğu yaptığı bir alandır ve küreselleşme ekseninde sivil toplum örgütleri (STK) tarafından yürütülmektedir. STK'ların toplum nezdinde kamu vicdanını temsil eden, sorumluluk bilinci yüksek ve hak temelli çalıştığı algısı, diplomasi alanında diğer aktörlere nazaran öncü hatta karar verici olmasını sağlamıştır. STK'lar, sivil diplomasi alanında kültürü tanıtmak, köprü kurmak, uluslararası yardım faaliyetleri düzenlemek ve kriz durumlarında arabulucu rol üstlenmek gibi çeşitli görevler üstlenirler. Bu faaliyetlerin artması, alanda uzman STK'lara ve çalışanlarına olan ihtiyacın da artmasına yol açmaktadır. Sivil diplomasiye olan ilginin artması, bu alanda çalışan ve hedef grubu gençler olan STK'ların kurumsal kapasitelerini gözden geçirmelerini ve gençlik iletişimi yöntemlerini profesyonelleştirmelerini gerektirmektedir. Diplomasi, ciddi ve uzmanlık gerektiren bir alan olup, gençlerin bu alanı doğru kavrayabilmeleri ve profesyonelleşebilmeleri için uzman desteğine ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu destek, gençlik STK'ları ve gençlik çalışanları tarafından sağlanabilir.

2. PROJE TANITIMI

Sivil Diplomaside Sosyal Akıl Projesi; Sosyal Akıl Derneği, İstanbul Stratejik Araştırma ve Düşünme Derneği (İSDAM) ve Budapest International Youth (BIY) ortaklığıyla yürütülmüş olup; gençlik çalışanlarının sivil diplomasi alanında profesyonelleşmelerini ve kurumsal kapasitelerinin çok yönlü artırılmasını hedeflemektedir. Proje, uluslararası işbirliği ile gençlik alanında hizmet veren kuruluşların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesini, personellerin bireysel gelişiminin desteklenmesini, diplomasi ekosistemine uyum sağlamalarını ve kuruluşlarına yenilikçi unsurlar katabilmelerini amaçlamaktadır.

Erasmus+

3. ÇALIŞTAYIN AMACI

“Sivil Diplomaside Gençlik Çalışanlarının Rolü” temalı uluslararası çalıştayda, katılımcılar dört ana başlıkta ; savunuculuk ve hak temelli yaklaşımlar, kültürel diplomasi, kriz dönemlerinde arabuluculuk ve müzakere, dijital diplomasi alanlarında bilgi ve tecrübe paylaşımı yapmıştır. Amaç, gençlik çalışanlarının sivil diplomasi alanında oynayabilecekleri rolleri ve bu rollere nasıl hazırlanabilecekleri üzerine istişareler yapmaktır.

Çalıştayda katılımcılar, simülasyonlar ve canlandırmalar yaparak, diplomasi süreçlerini deneyimleme fırsatı sunmak ve bu yöntemle, katılımcıların aktif öğrenmeleri teşvik edilirken analitik düşünme ve eleştirel bakış açısı kazanmalarına olanak tanınmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda çalıştayın uluslararası düzeyde gerçekleşmiş olması ile katılımcıların istişare etme, ağ geliştirme, dil becerisi, barış inşası konularında bilgi ve becerilerine katkısı amaçlanmıştır.

Eğitim programı; sivil diplomasi ve barış inşası konularında gençlik çalışanlarının temel bilgiye sahip olmasını sağlarken, çalıştay ile katılımcılara teorik bilginin yanında istişare etme, kıyaslama yapma yetisi kazandırmak ve yeni fikirler üretilmesini destekleyerek, öğrendiklerini pratikte uygulama ve gerçek sorunlara yönelik çözümler geliştirme fırsatı sunmak amaçlanmıştır. Katılımcılar, farklı kültürler ve çalışma ortamları ile etkileşim kurarak kültürlerarası diyalog becerilerini de geliştireceklerdir.

4. ÇALIŞTAY PROGRAMI

1. Oturum

- 10.00 – Açılış ve Selamlama
- 10.15 – Türkoloji Enstitüsü Tanıtımı
- 10.30 – Sivil Diplomasi ve Barış İnşası: AB ve Uluslararası Örgütler
- 11.10 – Ara
- 11.30 – Sivil Diplomaside Barış İnşasının İmkânları ve Fırsatları
- 13.00 – Ara

2. Oturum

- 14.00 – Toplumsal Travmalarda Sivil Diplomasi
- 14.45 – Toplumsal Travmalarda Sivil Diplomasi (Rol Oynama Çalışması)
- 15.30 – Ara
- 15.50 – Ülke Analiz Rapor Sunumları
- 16.30 – Sonuç Bildirgesi
- 17.00 – Kapanış

Erasmus+

1.OTURUM

-Çalıştay programı; Budapeşte’de Hazai György Kütüphanesi’nde gerçekleştirildi. Program açılışı Budapeşte Youth Organisation (BIY) lideri Süleyman Agah DEMİRGÜL tarafından yapıldı. Katılımcılara program akışı hakkında ve proje hakkında genel bilgi verildi. Çalıştay; Türkiye’den Sosyal Akıl Derneği’nden 8 kişi, İstanbul Stratejik Düşünce ve Araştırma Merkezi (İSDAM)’dan 8 kişi ve Macaristan Budapeşte Youth Organisation’dan 8 kişi olmak üzere toplam 24 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

-Sonrasında Dr. Erkan KÜLEKÇİ tarafından Türkoloji Enstitüsü’nün tanıtımı yapılarak, Hazai Kütüphanesi ve Hazai GYORGY hakkında kısaca bilgi verildi.

Hazai Kütüphanesi’nin kurulmasına sebep olan Hazai GYORGY kimdir?

Kendisi 1932-2016 yıllarında yaşamış Macar Türkolog olup, Osmanlı ve Türk dili ve kültürü araştırmacılarından. Kütüphane Hazai’nin vefatından sonra kızları tarafından kurulmuş ve burada Türkoloji ve Orta Asya çalışmaları ile ilgili kitaplar, Osmanlı dönemi metinleri ve Türk –Macar ilişkilerine dair kaynaklar yer almaktadır.

SİVİL DİPLOMASİ VE BARIŞ İNŞASI AB VE ULUSLAR ARASI ÖRGÜTLER

Sunum Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi DOÇ. DR. FİLİZ CİCİOĞLU tarafından yapılmıştır.

SUNUM PLANI

- Kavramsal Çerçeve
 - Diplomasi
 - Sivil Diplomasi
 - Barış İnşası

Barış İnşasında Sivil Toplum Aktörlerinin Rollerini

Barış İnşasında Uluslararası Örgütler

Avrupa Birliği’nin Barış İnşası ve Sivil Diplomasi Politikaları

Avrupa Birliği’nin Sivil Diplomasi Uygulamaları: Bölgesel Vaka Analizleri

- Batı Balkanlar
- Ortadoğu

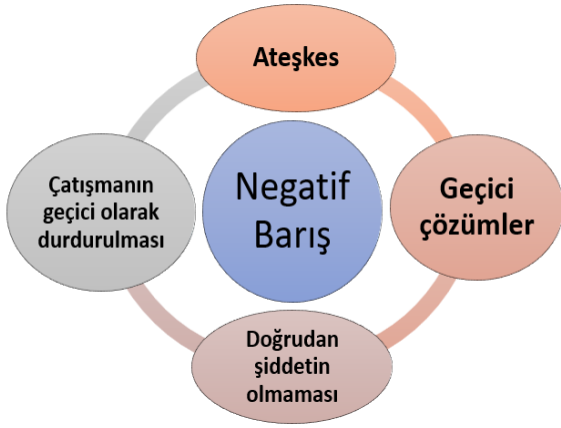
Erasmus+

Barış İnşasında Sivil Diplomasiye Yönelik Eleştiriler

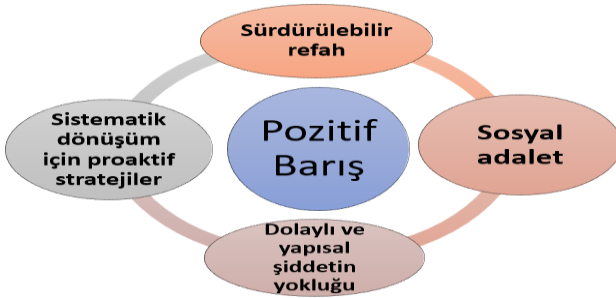
- Kavramsal Çerçeve: Diplomasi, Sivil Diplomasi ve Barış İnşası
- Diplomasi egemen devletler arasındaki ilişkileri, çatışmaya başvurmadan bir devletin milli menfaatlerini diğerine karşı koruma yeteneği olarak tanımlanır.
- Diplomasi, uluslararası ilişkilerin elçiler vasıtasıyla yürütülmesinde kullanılan metod ya da diplomatın icra ettiği sanat olarak da tanımlanabilir.
- 20. yüzyılın sonlarından itibaren iletişim imkanlarının artması ve çatışmaların yapısının değişmesi sonucu diplomasiyi sadece devletlerin tekelinde kalamayacağı anlaşılmıştır.
- Bu durum «sivil diplomasi» denilen yeni bir alanı doğurmuştur.
- Sivil diplomasi resmi kimlik taşımayan temsilciler aracılığıyla yürütülen, arabuluculuk, müzakere ve hak savunuculuğu faaliyetlerini içeren bir diplomasi türüdür.
- Bu alanda en etkin ve yaygın aktörler sivil toplum kuruluşları (STK) olarak görülür.
- STK'ların toplum nezdinde kamu vicdanını temsil eden, sorumluluk bilinci yüksek ve hak temelli çalışan yapılar olduğu algısı onları diplomasi sahasında diğer aktörlere göre daha öncül ve karar verici duruma taşımıştır.

- ▶ Barış inşası (peacebuilding) kavramı ilk kez 1975 yılında Johan Galtung tarafından kullanılmıştır. Galtung barışı ikiye ayırır: negatif barış-pozitif barış
- ▶ Negatif barış doğrudan savaşın ve şiddetin olmadığı bir durumdur. Çatışmanın semptomlarının ortadan kaldırılmasına işaret eder.

- ▶ Pozitif barış ise adalet, eşitlik, dayanışma, temel ihtiyaçlara erişim ve insan hakları gibi kavramlara dayanan yapıları ve kurumları tesis etmeyi hedefler.
- ▶ Barış inşasında sadece çatışma sonrası dönemi kapsamakla kalmaz aynı zamanda çatışmaları önlemek için gerekli sosyal, ekonomik ve politik koşulların oluşturulmasını içeren bir süreci ifade eder.

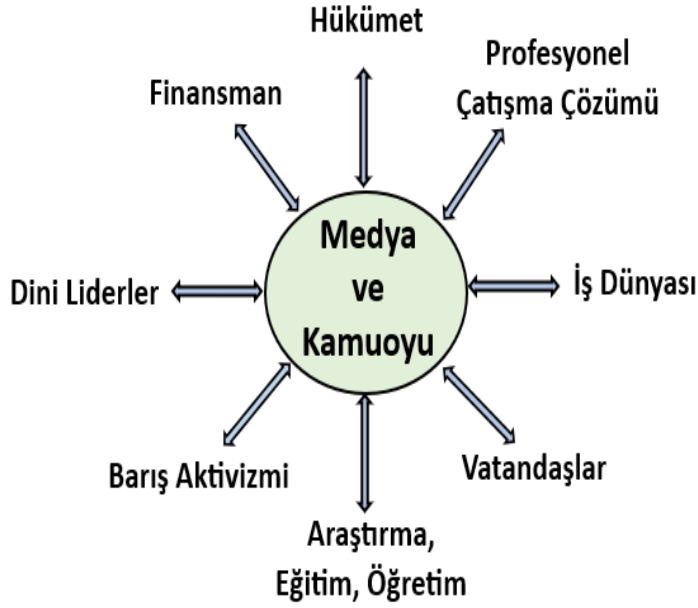

• Çok Kanallı (Multi-Track) Diplomasi

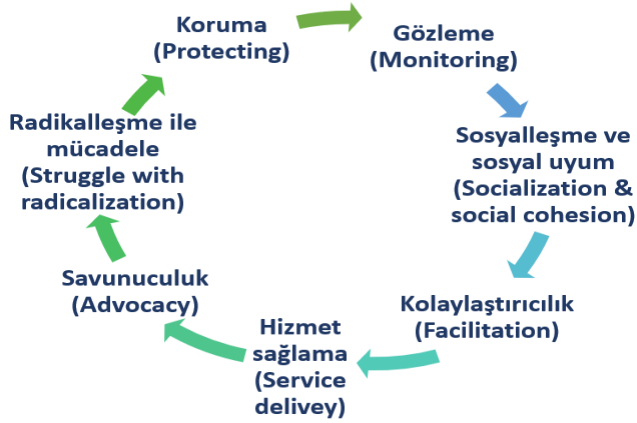
- ▶ Etkili ve sürdürülebilir barış inşası sadece devletler düzeyinde yürütülen resmi müzakerelerle mümkün değildir. Bu süreç toplumun farklı seviyelerinden girişimleri içeren ve çok kanallı bir yaklaşımı benimser.
- ▶ Bu modelde devlet diplomasisinin yanı sıra sivil toplum, akademi, medya, dini liderler ve iş dünyası gibi gayri resmi aktörlerin de barışa katkıda bulunduğu bir çerçeve sunar. (kapsayıcı barış inşası)
- ▶ Sivil aktörler yerelde tabanla bağ kurabilir, güven oluşturabilir ve yapısal sorunlara odaklanabilirler. Böylelikle sivil diplomasi, geleneksel diplomasiyi «dışlayan» değil, «tamamlayan» ve «güçlendiren» bir sürece işaret eder.

Erasmus+

- **Barış İnşasında Sivil Toplum Aktörlerinin Rollerini**

- **Barış İnşasında Uluslararası Örgütlerin Rolü**

- ▶ Birleşmiş Milletler (BM): Barış gücü operasyonları, UNDP çatışma sonrası kalkınma programları, Arabuluculuk Destek Birimi.
- ▶ AGİT: Seçim gözlemleri, azınlık hakları, kriz önleme ve güven artırıcı önlemler.
- ▶ NATO: İstikrar operasyonları, sivil kapasite geliştirme ve güvenlik sektörü reformu.
- ▶ Afrika Birliği ve Bölgesel Örgütler: Arabuluculuk, uzlaştırma mekanizmaları, erken uyarı sistemleri.

Dünya Bankası ve OECD/DAC: Çatışma sonrası kalkınma projeleri, yumuşak güç ve finansal destek.

Erasmus+

- **Sivil Toplum-Uluslararası Örgüt İşbirliği**

- ▶ STK'ların BM, AB, AGİT ve NATO'daki danışma statüleri ve platformları.
- ▶ Yerel sahiplik (localownership) ve kapsayıcı barış süreçleri.
- ▶ Kadınların ve gençlerin katılımı: BM 1325 Kadın, Barış ve Güvenlik Gündemi.

- **Örnek Olaylar**

- ▶ Ukrayna ve Balkanlar'daki barış inşası süreçlerinde AB-BM-NATO işbirliği.
- ▶ Sahel ve Orta Afrika Cumhuriyeti gibi bölgelerde uluslararası örgütlerin hibrit yaklaşımları.
- ▶ Filistin ve Kafkasya'da arabuluculuk ve sivil diplomasi örnekleri.

- **Avrupa Birliği'nin Barış İnşası ve Sivil Diplomasi Politikaları**

- ▶ AB 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile yönetilmektedir. Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nı (AGSP) Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'na (OGSP) dönüştürerek AB'nin çatışma çözümünün arabuluculuk, müzakere ve yeniden inşa gibi safhalarında daha fazla yer almasını sağlamıştır.
- ▶ Bu antlaşma, ayrıca Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi makamını ve Avrupa Dış Eylem Servisi'ni (EEAS) kurarak, Konsey ve Komisyon arasındaki koordinasyonu güçlendirmeyi ve sivil ile askeri kapasiteleri birleştirmeyi amaçlamıştır.

- **AB'nin Sivil Diplomasi ve Diyalog Programları**

- ▶ Sivil Toplum Diyalogu Programı: Avrupa Birliği'nin katılım öncesi mali yardım aracı (IPA) kapsamında ortak finanse edilen bu program, 2008 yılından bu yana çevre, enerji, adalet, tarım ve eğitim gibi çeşitli alanlarda 200'den fazla ortaklığa zemin hazırlamıştır.
- ▶ Sivil Düşün AB Programı: Bu program, geleneksel hibe programlarından farklı olarak, sadece dernek ve vakıfları değil, aynı zamanda aktivistleri, platformları ve tüzel kişiliği olmayan sivil inisiyatifleri de hedeflemektedir.

Erasmus+

- Kamu diplomasisi faaliyetleri: AB ayrıca, kamu diplomasisi faaliyetlerini de etkin bir şekilde kullanmaktadır. Dış ülkelerdeki AB delegasyonları, yerel dillerde internet siteleri hazırlayarak, etkinlikler düzenleyerek (9 Mayıs Avrupa Günü gibi), gazeteci eğitim programları ve AB bilgi merkezleri açarak sivil toplum diyalogunu desteklemektedir.

Program/Kurum	Amaç	Uygulama Alanları/Bölgeleri
Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (OGSP)	Kriz yönetimi misyonları aracılığıyla AB'nin askeri ve sivil kabiliyetini artırma ve uluslararası bir aktör olarak rolünü güçlendirme.	Arabuluculuk, müzakere ve yeniden inşa süreçleri.
Sivil Toplum Diyalogu Programı	Türkiye ve AB ülkelerindeki STK'lar arasında karşılıklı bilgi alışverişi ve kalıcı diyalog kurma.	Çevre, enerji, adalet, tarım, eğitim ve kültür gibi 9 politika alanı.
Sivil Düşün AB Programı	STK'lar, aktivistler ve sivil inisiyatiflere esnek ve kolay erişilebilir finansal ve teknik destek sağlama.	Hak temelli konular, aktif vatandaşlık ve sivil toplumun görünürlüğü artırma.
Avrupa Dış Eylem Servisi (EEAS) & Delegasyonlar	AB'nin dış politikasını ve hedeflerini duyurma, yerel aktörlerle yakınlaşma ve işbirliği geliştirme.	Kamu diplomasisi faaliyetleri, bilgi merkezleri, STK diyalogu ve ortak proje geliştirme.
Özel Temsilciler (EUSR)	Belirli bir coğrafi bölge veya tematik alanda AB'nin politikalarını ve arabuluculuk çabalarını koordine etme.	Ortadoğu Barış Süreci, Batı Balkanlar, Güney Kafkasya.

- **AB'nin Sivil Diplomasi Uygulamaları: Bölgesel Vaka Analizleri I**

- Batı Balkanlar: Güven İnşası ve Entegrasyon Yoluyla Barış

Erasmus+

- AB'nin Batı Balkanlar politikası, barış ve istikrarı, bölge ülkelerinin AB'ye entegrasyon sürecinin ana itici gücü olarak kullanılmaktadır.
- Bu yaklaşım, sadece siyasi reformları değil, aynı zamanda toplumlar arası uzlaşmayı ve güven inşasını da teşvik etmektedir. Bu bağlamda, AB'nin sivil diplomasi araçları, toplumsal dönüşümü hızlandırmak için kritik bir rol oynamaktadır.
- Roman Entegrasyonu Ödülü:
 - Bölgesel Gençlik İşbirliği Ofisi (RYCO)
 - Belediye Başkanları Sözleşmesi

Eleştirisi:

- ▶ Bu çabalara rağmen, Aspen Enstitüsü'nün raporu, bölgedeki uzlaşma süreçlerinin devam eden zorluklarını vurgulamaktadır.¹ Rapor, barışın ancak "yereldeki taban girişimleri ile uluslararası aktörlerin sürdürülebilir desteğini" birleştiren, çok katmanlı ve uyarlanmış bir yaklaşımla sağlanabileceğini belirtmekte ve AB'nin "daha tutarlı ve kapsamlı" bir strateji benimsemesi gerekliliğinin altını çizmektedir.

• AB'nin Sivil Diplomasi Uygulamaları: Bölgesel Vaka Analizleri II

▶ Ortadoğu: Arabuluculuk ve Mali Destek

- Özel Temsilcilerin Rolü: AB, Ortadoğu Barış Süreci Özel Temsilcisi (EUSR) gibi atamalarla, İsrail-Filistin çatışmasının "iki devletli çözüm" temelinde sonuca ulaştırılmasına aktif olarak katkıda bulunmayı hedefler. Bu temsilciler, barış için "tersine mühendislik" gibi yeni yaklaşımlar ortaya koyarak barış sürecini canlandırmaya çalışmaktadırlar.
- Sivil Topluma Doğrudan Destek: AB'nin bu bölgedeki en önemli sivil diplomasi araçlarından biri, "Avrupa Barış için Ortaklık Programı" kapsamında hem İsrail hem de Filistin tarafındaki barış yanlısı STK'lara mali destek sağlamasıdır.

Eleştirisi:

- ▶ Ancak, AB'nin bu alandaki rolü ciddi eleştirilere de maruz kalmaktadır. AB Özel Temsilcisi Sven Koopmans hakkındaki eleştirel haberler, AB'nin dış politikasının dengeli olmadığı, şeffaflık sorunları yaşadığı ve belirli lobilerin etkisi altında kaldığı iddialarını gündeme getirmektedir.

Erasmus+

- ▶ Bu, AB'nin iddia ettiği çok yönlü ve tarafsız arabuluculuk rolüne yönelik ciddi bir güven sorunu yaratmaktadır.

Karşılaştırırsak:

- ▶ AB'nin Batı Balkanlar ve Ortadoğu'daki yaklaşımları farklılık göstermektedir. Batı Balkanlar'da, AB'ye katılım süreci, barış inşası için güçlü bir "havuç" görevi görürken, Ortadoğu'da bu tür bir entegrasyon beklentisi olmadığından, AB'nin rolü daha çok diplomatik arabuluculuk ve STK'lar aracılığıyla tabandan destek sağlama üzerine kuruludur. Bu durum, AB'nin dış politikasının, bölgesel dinamiklere göre stratejik olarak farklılaştığını göstermektedir.
- ▶ Öte yandan, enerji dönüşümü projeleri gibi görünüşte "apolitik" projeler, aslında "pozitif barış" tanımına tam olarak uymaktadır. Bu projeler, çatışmanın kök nedenlerini besleyen yapısal sorunları (ekonomik eşitsizlik, çevresel bozulma) ele alarak, toplumlar arasında ortak bir zemin ve işbirliği kültürü inşa etmeye hizmet eder. Bu, AB'nin yumuşak gücünün ne kadar incelikli kullanıldığının bir göstergesidir.,

- **Barış İnşasında Sivil Diplomasiye Yönelik Zorluklar ve Eleştirel Perspektif**

- ▶ **Sivil Toplum Aktörlerinin Sınırlılıkları**

- ❖ Sahada devam eden şiddetin seviyesi
- ❖ Devletlerin baskıcı ve otoriter tutumları
- ❖ Medyanın rolü, bağışçıların ve diasporanın durumu
- ❖ Bütçe yetersizliği ve profesyonel kapasite eksiklikleri
- ❖ Sivil toplumun kendi içindeki farklılıklar ve dayanışma eksikliği
- ❖ STK'ların "siyasetin arka bahçesi" olma riski

- ▶ **Avrupa Birliği'nin Kurumsal ve Politik Zorlukları**

- ❖ Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nın (ODGP) koordinasyonundaki güçlükler,
- ❖ yüksek kamu borçları, yapısal ekonomik zafiyetler ve yükselen aşırı sağın ulusal egemenlikten yana talepleri gibi iç ekonomik ve politik sorunlar,
- ❖ AB'nin bazı diplomatik atamaları ve politikaları, şeffaflık ve dengeleme konularında da eleştirilmektedir.

Erasmus+

► Teorik Eleştiriler: Liberal Barışın Sınırlılıkları

- ❖ AB'nin barış inşası projeleri, genellikle liberal barış modelini takip ederken, "Sivil Düşün" programı gibi girişimler, yerel aktörlerin ihtiyaçlarını merkeze alarak bir "aşağıdan yukarıya" yaklaşıma doğru bir kayma çabası göstermektedir. Ancak, bu çabanın ne kadar başarılı olduğu, veri eksikliği nedeniyle tam olarak ölçülememektedir.

• Sonuç ve Öneriler

Katılımcılar; Sivil Toplum kapasitesinin güçlendirilmesi, AB'nin rolünün dönüştürülmesi ve çokpaydaşlı işbirliğinin derinleştirilmesi konularında neler yapılabileceği konusunda görüş ve önerilerini belirttiler.

2.OTURUM

TOPLUMSAL TRAVMALARDA SİVİL DİPLOMASI

- Oturumda, Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Ekmel GEÇER** tarafından toplumsal travmalar, travma türleri ve bu travmaların toplumlar üzerindeki etkileri ele alınmıştır.
- Toplumsal travmalar bağlamında üç temel kavram üzerinde durulmuş ve katılımcıların bu kavramlara ilişkin görüşleri alınmıştır:
 - **Seçilmiş Travma**
 - **Seçilmiş Zafer**
 - **Kullanılabilir Geçmiş**

1. Seçilmiş Travma

Tanım

- Seçilmiş travma, bir toplumun ya da grubun geçmişte yaşadığı acı, yenilgi, aşağılanma veya kayıp gibi olaylardan bazılarını bilinçli ya da bilinçsiz biçimde seçerek kolektif kimliğinin merkezine yerleştirmesidir.
- Bu travmalar zamanla yalnızca hatırlanan tarihsel olaylar olmaktan çıkar; güncel siyaset, kimlik inşası, düşman algısı ve toplumsal ilişkileri şekillendiren araçlara dönüşür.

Temel Özellikleri

Erasmus+

- **Seçilidir:** Geçmişte yaşanan her acı değil, işlevsel olan belirli travmalar öne çıkarılır.
- **Kolektiftir:** Bireysel değil, grup ya da ulus tarafından paylaşılır.
- **Aktarılır:** Nesilden nesile anlatılır, semboller, eğitim ve söylemler yoluyla taşınır.
- **Siyasallaştırılabilir:** “Biz mağduruz”, “Bize bunu yaptılar” söylemleriyle meşrulaştırma aracı hâline gelir.
- **İlişkileri bloke eder:** Diyalog, uzlaşma ve barış süreçlerini zorlaştırır.

Örnekler

- Yüzerlerce yıl önce yaşanmış bir yenilginin veya katliamın sürekli bugüne taşınarak başka bir toplumla ilişki kurmanın reddedilmesi.
- “Geçmişte bize bunu yaptılar, bu yüzden onlarla konuşamayız” söylemi.
- Günümüz Türkiye’inde, Türk–Yunan ilişkilerinde geçmiş travmaların önyargılı söylemlerle hâlâ kullanılabilmesi.

Seçilmiş Travmanın Etkileri

- Mağduriyet kimliği üretir ve kurban psikolojisini güçlendirir.
- “Biz” ve “onlar” ayrımını derinleştirir.
- Barış ve sivil diplomasi girişimlerine direnç oluşturur.

Sivil Diplomasi Açısından

- Sivil diplomasi, seçilmiş travmayı inkâr etmeden ancak onu mutlak belirleyici olmaktan çıkararak ele almayı hedefler.
- Amaçlar:
 - Travmayı tanımak ve görünür kılmak
 - Geçmişin bugünü rehin almasına izin vermemek
 - Diyalog ve ortak gelecek anlatıları geliştirmek

Özet

- Seçilmiş travma, geçmişte yaşanan acıların bugünkü düşmanlıkları meşrulaştırmak için bilinçli ya da bilinçsiz şekilde kullanılmasıdır.

2. Seçilmiş Zafer

Tanım

- Seçilmiş zafer, bir toplumun ya da grubun geçmişte yaşadığı askerî, siyasî, sportif veya sembolik bir başarıyı bugünkü kimliğini güçlendirmek, üstünlük duygusu yaratmak ve “ötekiler” karşısında kendini yüceltmek amacıyla öne çıkarmasıdır.

Erasmus+

Kısa Tanım

- Seçilmiş zafer; geçmişte kazanılmış bir başarının, bugünkü kimliğin merkezine yerleştirilerek gurur, meşruiyet ve üstünlük aracı hâline getirilmesidir.

Temel Özellikleri

- Gerçek bir tarihsel olaya dayanır.
- Olay sembolleştirilir ve sürekli hatırlatılır.
- “Biz güçlüyüz / haklıyız / üstünüz” mesajı taşır.
- Güncel çatışmaları ve dışlayıcı dili meşrulaştırabilir.

İşlevleri

- Toplumsal özgüveni ve birlik duygusunu güçlendirir.
- “Biz” kimliğini pekiştirir.
- Ancak aşırı kullanıldığında:
 - Diyalogu zorlaştırır
 - Karşı tarafı küçümseyici söylemlere yol açar
 - Barış ve uzlaşmayı engeller

Örnekler

- Yüzerce yıl önce kazanılmış bir savaşın sürekli gündemde tutulması.
- Spor alanında geçmişte alınan bir skorun her tartışmada tekrar edilmesi.

Seçilmiş Travma ile Farkı

- **Seçilmiş travma:** “Biz mağdur edildik” anlatısı
- **Seçilmiş zafer:** “Biz üstün geldik” anlatısı
- Her ikisi de geçmişi bugünün kimlik ve çatışma siyasetinde araçsallaştırır.

Sivil Diplomasi Açısından

- Seçilmiş zaferleri inkâr etmeden;
 - Aşağılama,
 - Üstünlük,
 - Dışlama aracı olmaktan çıkarıp
- Ortak tarih, karşılıklı anlayış ve diyalog zeminine taşımayı amaçlar.

Erasmus+

3. Kullanılabilir Geçmiş

Tanım

- Kullanılabilir geçmiş, tarihin tamamı yerine işimize gelen kısımlarının seçilerek bugünkü politik, ideolojik veya kimliksel amaçlar için kullanılmasıdır.

Temel Özellikleri

- Travmalar ve zaferler seçilip öne çıkarılır.
- Diğer tarihsel gerçekler görmezden gelinir.
- Tarih, bir anlatı ve meşrulaştırma aracı hâline gelir.

Örnek

- Bir toplumun yalnızca mağduriyetlerini ya da yalnızca kahramanlıklarını hatırlaması.

Katılımcı Tartışması

Prof. Dr. Ekmel GEÇER'in Sorusu

- Çatışmalarda travmalar nasıl bir rol oynar?
- Sivil diplomasi, bireysel ya da kolektif travmalarla nasıl başa çıkabilir?
- Bir sivil diplomasi aktörü olarak, size anlatılan travmaları nasıl ele alırsınız?

Katılımcı Görüşleri

Dr. Emine KAYHAN

- Seçilmiş travmaya sahip bireylerle çalışmanın en zor alan olduğunu vurgulamıştır.
- Önyargıların kapıları kapattığını, bu nedenle sivil diplomasiye karşılıklı çaba gerektirdiğini belirtmiştir.
- Seçilmiş zafer bağlamında ise, geçmişi kabul edip bugüne odaklanmanın mümkün olduğunu ifade etmiştir.

İsmail SEVER

- Kişisel ve kolektif travmaların varlığını kabul etmekle birlikte, asıl önemli olanın bu travmalardan ders çıkarmak olduğunu belirtmiştir.
- Geçmiş hataların yükünün yeni nesillere taşınmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Erasmus+

Dr. Turgay OVALI

- Tarihin tek taraflı okunmaması gerektiğini, hiçbir toplumun tamamen kötü olmadığını ifade etmiştir.
- Karşılıklı mağduriyetlerin kabul edilmesinin uzlaşma için önemli olduğunu belirtmiştir.
- Türk–Ermeni ilişkileri ve Avrupa’daki Türk algısına dair örnekler sunmuştur.

Doç. Dr. Filiz CİCİOĞLU

- Doğrudan temasın önyargıları azaltmadaki önemine vurgu yapmıştır.
- Sivil diplomasinin, birebir iletişim ve deneyim yoluyla algıları dönüştürdüğünü ifade etmiştir.

Rol Yapma (Roleplay) Çalışması

Çalışmanın Amacı

- Sivil diplomasi araçlarını kullanarak Rusya–Ukrayna savaşı bağlamında barış inşası önerileri geliştirmek.

Uygulama

- Katılımcılar Rusya ve Ukrayna’yı temsilen iki gruba ayrılmıştır.
- Gruplar 15 dakika boyunca amaç, faaliyet ve beklenen sonuçları içeren planlar hazırlamıştır.

Grup Sunumları

Rusya Grubu (MiroMir)

- Amaç: Güven inşası ve uzun vadeli barış.
- Faaliyetler:
 - İnsani yardım projeleri
 - Çocuklar ve gençler için refah ve sanat terapisi programları
 - Mektuplaşma etkinlikleri ve ortak çocuk bayramı organizasyonu
 - Akademik ve bilimsel iş birlikleri

Ukrayna Grubu (RUUK)

- Amaç: Sosyal medya ve kültürel ortaklıklar üzerinden barışçıl etkileşim.
- Faaliyetler:
 - Sosyal medya kampanyaları
 - Ortak kültürel içerikler, filmler ve sanatçılar
 - Dostluk maçları ve sportif etkinlikler

Grup Değerlendirmeleri

- Rusya grubu, sosyal medyanın kutuplaştırıcı ve yanlış bilgiye açık yapısı nedeniyle barış inşasında riskler taşıdığını ifade etmiştir.
- Ukrayna grubu karşı değerlendirilmede bulunmamıştır.

ÜLKE ANALİZ RAPORLARI

Doç. Dr Şükrü CİCİOĞLU moderatörlüğünde ülkelerin analiz raporları sunuldu. Her bir sunum için 15 dakika süre tahsis edildi. Türkiye, İslam ülkeleri ve Macaristan için ayrı ayrı raporlar sunuldu. Türkiye analiz rapor sunumu, Sosyal Akıl Derneği adına katılan Uşak Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç Dr Zuhâl ÖZÇETİN, İslam ülkeleri analiz rapor sunumu, İSDAM adına katılan Medeniyet Üniversitesi öğretim üyesi Dr Turgay OVALI, Macaristan analiz rapor sunumu, Budapeşte Gençlik Oluşumunun lideri, EötvösLoránd Üniversitesi Araştırma Görevlisi Süleyman Agah DEMİRGÜL tarafından gerçekleştirilmiştir.

Türkiye-AB İlişkilerinde Sivil Diplomasi'nin Rolü

Diplomasi artık yalnızca devletler arasında değil, toplumlar arasındaki bağlar üzerinden de yürütülmektedir.

Sivil diplomasi, bu yeni dönemin en güçlü araçlarından biridir. Temel amacı; barışı, güveni ve diyalogu güçlendirmektir. Türkiye'de sivil toplum kuruluşları, gençler, akademi ve yerel yönetimler bu alanda ön plandadır.

Sivil Diplomasi Nedir?

Sivil diplomasi, devlet dışı aktörlerin uluslararası düzeyde halktan halka ilişkiler kurmasıdır.

Aktörler:

- Sivil toplum kuruluşları
- Üniversiteler
- Medya
- Yerel yönetimler
- Diaspora
- Bireyler

Amaç:

Karşılıklı anlayış, barış ve iş birliği.

Sivil Diplomasinin Temel Özellikleri

Özellik	Açıklama
Aktörler	STK'lar, akademi, medya, yerel yönetimler, bireyler
Amaç	Kültürlerarası anlayış, barış, dayanışma
Yöntem	Diyalog, kültürel değişim, ortak projeler
Mekanizma	Doğrudan ilişkiler, dijital platformlar, ortak faaliyetler
Rol	Resmî diplomasiyi tamamlayıcı ve alternatif bir yapı

Farkı Nedir?

- **Kamu diplomasisi:** Devletin, diğer ülkelerin halklarına yönelik iletişim faaliyetleridir.
- **Sivil diplomasi:** Halkların doğrudan birbirleriyle kurduğu ilişkilerden oluşur.
- Tabandan gelen, gönüllü ve çok aktörlüdür.

Örnekler:

- Kültür ataşelikleri → Kamu diplomasisi
- Erasmus değişimleri → Sivil diplomasi

Türkiye'de Uygulamalar

- **Kızılay, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, YTB:**
İnsani yardım ve kültürel projeler
- **Belediyeler:**
Kardeş şehir projeleri
- **Üniversiteler:**
Erasmus programları, araştırma iş birlikleri
- **Diaspora dernekleri**
- **Gençlik girişimleri ve dijital platformlar**

Sosyal Akıl Projesi (2024)

- İstanbul merkezli Sosyal Akıl Derneği tarafından yürütülmüştür.
- **Amaçlar:**
 - Gençlerde farkındalık oluşturmak

Erasmus+

- Kültürlerarası barışı güçlendirmek
- Yeni sivil aktörler yetiştirmek
- **Faaliyetler:**
 - Eğitim seminerleri
 - Atölye çalışmaları
 - Deneyim paylaşımı
 - Ağ kurma
- **Sonuç:**

Aktif bir gençlik ağı oluşturulmuştur.

AB – Türkiye İş Birliği

- **Erasmus+:**

Türkiye’den 200.000’den fazla katılımcı
- **IPA**

2014–2020 döneminde 190 milyon avro destek
- **Sivil Toplum Diyalogu Programı**
- **Kültürel Diyalog Projeleri**

Fonları:

Örnek:

Türkiye–Almanya arasında göçmen kadınlara yönelik destek ağı

Programlar ve Türkiye’deki Etkileri

Program	Amaç	Türkiye’deki Etki
Erasmus+	Gençlik, eğitim, gönüllülük	2014–2020 arasında 200.000+ katılımcı
EuropeAid (DEAR)	Demokrasi ve insan hakları	100’den fazla STK desteklendi
IPA-II / IPA-III	AB’ye uyum – STK kapasite geliştirme	190 milyon avro kaynak

Elde Edilen Kazanımlar

- STK’ların uluslararası ağlara entegrasyonu
- Diyalog kültürünün gelişmesi
- Yerel aktörlerin görünürlüğünün artması
- Kadınların, gençlerin ve dezavantajlı grupların sürece dâhil edilmesi
- AB projeleriyle 2 milyondan fazla kişiye ulaşılması

Karşılaşılan Zorluklar

- Bürokratik engeller ve karmaşık süreçler
- Yabancı fon kullanan STK'lara yönelik olumsuz algılar
- Proje temelli çalışmaların sürdürülebilirliğinin sınırlı olması
- Küçük STK'larda kaynak yetersizliği
- Hak temelli STK'lar üzerindeki baskılar

Öneriler

- Ulusal bir **Sivil Diplomasi Stratejisi** hazırlanmalıdır.
- STK'ların fonlara erişimi kolaylaştırılmalıdır.
- Belediyeler için rehberler geliştirilmelidir.
- Üniversitelerde dersler ve sertifika programları açılmalıdır.
- Dijital içerikler teşvik edilmelidir (sosyal medya, belgesel, podcast).
- Gençlik diplomasisi platformları kurulmalıdır.

Strateji İhtiyacı

Bu zorlukların aşılması için bireysel çabaların ötesine geçilerek; hukuki, mali ve kurumsal bir çerçeveye dayanan kapsamlı bir stratejiye ihtiyaç vardır.

Özel Politika Önerileri

- **Ulusal Strateji Belgesi:**
Kamu diplomasisinden bağımsız bir sivil diplomasi vizyonu oluşturulmalıdır.
- **Fonlara Erişimin Kolaylaştırılması:**
Eğitim ve teknik destek sağlanmalıdır.
- **Üniversite Programları:**
Sivil diplomasi dersleri ve sertifikaları açılmalıdır.
- **Gençlik Diplomasisi:**
Ulusal gençlik ağları kurulmalı, uluslararası ortaklıklar desteklenmelidir.
- **Dijital Diplomasisi:**
Türkiye'nin sivil yüzünü dünyaya tanıtan dijital içerikler teşvik edilmelidir.

Sonuç

- Sivil diplomasi, Türkiye'nin **yumuşak gücünü** artırmaktadır.
- AB ile iş birliği, toplumlar arası diyalogu güçlendirmektedir.

Erasmus+

- Daha kurumsal, şeffaf ve kapsayıcı bir yaklaşımla Türkiye:
 - Bölgesel bir kültürel köprü olabilir
 - Küresel ölçekte barışçıl bir aktör hâline gelebilir

Sonuç olarak, sivil diplomasi Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde hayati ve tamamlayıcı bir rol oynamaktadır. Özellikle çeşitli programlar ve fonlar aracılığıyla Avrupa Birliği ile yapılan iş birliği, bu potansiyeli güçlendirmektedir.

Sonuç Cümlesi:

Tabandan gelen girişimleri destekleyerek ve sivil diplomasiyi kurumsallaştırarak Türkiye, küresel ölçekte daha kapsayıcı ve kalıcı bir etki yaratabilir. Artık mesele sadece büyükelçiler değil; bireyler de kültürel elçiler hâline gelmiştir.

İSLAM ÜLKELERİNDE SİVİL DİPLOMASİ ÖRNEKLERİ

1. Giriş

- Diplomasi yalnızca devletler arası yürütülen bir faaliyet olmayıp, **sivil aktörlerin aktif katılımıyla** da şekillenmektedir.
- İslam dünyasında **sivil toplum kuruluşları, akademi, dini kurumlar ve kanaat önderleri**, sivil diplomasiyi temel aktörleri hâline gelmiştir.
- Bu aktörler aracılığıyla yürütülen faaliyetler, **toplumlar arası etkileşimi ve yumuşak gücü** artırmaktadır.

2. Sivil Diplomasi Kavramı

- Sivil diplomasi, geleneksel diplomasiyi **tamamlayan veya alternatif oluşturan** bir yaklaşımdır.
- Devlet dışı aktörler aracılığıyla;
 - kültürel,
 - dini,
 - akademik,
 - insani ilişkilerin kurulmasını içerir.
- Temel amaçları:
 - karşılıklı güven inşası,
 - çatışma çözümü,
 - yumuşak gücün güçlendirilmesidir.

3. İslam Ülkelerinde Sivil Diplomaside Öne Çıkan Temalar

- Dini ve kültürel ortaklıklar

Erasmus+

- İnsani yardım diplomasisi
 - Akademik ve düşünce kuruluşları ağları
 - Sanat, kültür ve medya diplomasisi
-

4. Ülke Örnekleri

4.1. Türkiye

- **TİKA:** Orta Asya, Afrika ve Balkanlar'da kalkınma projeleri
 - **Türkiye Diyanet Vakfı:** Dini ve kültürel diplomasi faaliyetleri
 - **STK'lar (İHH, Mazlum-Der vb.):** İnsani yardım ve mülteci desteği
 - **Yunus Emre Enstitüsü:** Dil ve kültür diplomasisi
-

4.2. Katar

Medya Diplomasisi – Al Jazeera

- Arap dünyasında alternatif bir medya anlatısı oluşturmuştur.
- Kamuoyu oluşturma ve gündem belirleme gücüyle Katar'ın **yumuşak gücüne** katkı sağlamıştır.
- Tarafsızlık ve siyasetleşme eleştirilerine rağmen, bölgesel ve küresel ölçekte etkili bir sivil diplomasi aracıdır.

İnsani Yardım Diplomasisi – Qatar Charity

- 70'ten fazla ülkede faaliyet gösteren küresel bir insani yardım kuruluşudur.
- Devletler arası ilişkilerin gergin olduğu durumlarda dahi **toplumlarla doğrudan temas** kurulmasını sağlamaktadır.

Spor Diplomasisi – 2022 Dünya Kupası

- Katar, Dünya Kupası'nı kültürel görünürlük ve uluslararası imaj inşası için bir diplomasi vitrini olarak kullanmıştır.
 - Spor yoluyla toplumlar arası etkileşim ve kültürel tanıtım sağlanmıştır.
-

4.3. Malezya

Akademik Diplomasi – IIUM

- Çok uluslu öğrenci yapısı ile kalıcı uluslararası ağlar kurmaktadır.
- Eğitim yoluyla barış, hoşgörü ve kültürlerarası diyalog teşvik edilmektedir.

Arabuluculuk Rolü

Erasmus+

- Filipinler–Moro Müslümanları ve Tayland–Patani süreçlerinde kolaylaştırıcı rol üstlenmiştir.
- Devlet ve sivil aktörlerin birlikte çalıştığı çok katmanlı bir diplomasi modeli sunmaktadır.

İslami Finans

- Malezya, İslami finans alanında küresel bir merkezdir.
- Ekonomik ilişkiler üzerinden kurulan bağlar, siyasi ve kültürel diplomasiyi desteklemektedir.

4.4. Endonezya

- **Nahdlatul Ulama ve Muhammadiyah**, dünyanın en büyük sivil İslami hareketleri olarak küresel etkiye sahiptir.
- Eğitim, sağlık, insani yardım ve dinlerarası diyalog yoluyla **ılımlı İslam anlayışını** yaymaktadırlar.

Bali Demokrasi Forumu

- Devlet temsilcilerinin yanı sıra STK'lar, akademisyenler ve gençleri bir araya getiren çok aktörlü bir diplomasi platformudur.
- Demokrasi ve insan hakları konularında **diyalog temelli yaklaşımı** ön plana çıkarmaktadır.

4.5. Körfez Ülkeleri

- **BAE:** Kültür ve sanat diplomasisi (Louvre Abu Dhabi, Expo 2020)
- **Suudi Arabistan:** Hac organizasyonları üzerinden dini diplomasi
- Hac, milyonlarca insanın katıldığı **en geniş katılımlı sivil diplomasi platformlarından biri** olarak değerlendirilmektedir.

5. Ortak Paydalar

- İnsani yardım faaliyetlerinin ön planda olması
- Eğitim ve kültüre yapılan yatırımlar
- Dini değerler üzerinden köprü kurma
- Devlet politikalarını tamamlayıcı sivil roller

6. Karşılaşılan Zorluklar

Erasmus+

- Sivil aktörlerin bağımsızlık sorunları
- Politik ve mezhepsel kutuplaşmalar nedeniyle güven eksikliği
- Kaynak yetersizliği ve şeffaflık problemleri

7. Genel Değerlendirme

- Sivil diplomasi, İslam ülkelerinin **yumuşak güç kapasitesini artıran** önemli bir araçtır.
- Devletler arası ilişkileri desteklerken, aynı zamanda **toplumlar arası kalıcı bağlar** kurulmasına katkı sunmaktadır.

8. Sonuç

- İslam ülkelerinde sivil diplomasi, günümüz diplomasisinin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir.
- İnsani değerler, eğitim ve kültür temelli yaklaşımlar, uzun vadeli ve sürdürülebilir ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır.
- Çok aktörlü, şeffaf ve kapsayıcı sivil diplomasi modelleri, bölgesel ve küresel barışa katkı sunma potansiyeline sahiptir.

MACARİSTAN'DA SİVİL DİPLOMASI

Sunum Budapeşte Gençlik Oluşumu Lideri, EötvösLoránd Üniversitesi Araştırma Görevlisi Süleyman Agah DEMİRGÜL tarafından gerçekleştirilmiştir. Sunuma Macaristan ekibi de katkı sağlamıştır.

Sivil Diplomasi – Vatandaş / Track II Diplomasi

Devletdışı aktörler

- STK'lar,
- Kültürel kurumlar,
- Yerel yönetimler,
- Diaspora ağları,
- Üniversiteler,
- İşletmeler
- Sivil diplomasi = devletler arası kanalların ötesinde etkileşim
- Araçlar: kültür, eğitim, STK'lar, diaspora, akademik değişim
- Macaristan'ın Orta Avrupa'daki stratejik konumu: Doğu ile Batı arasında köprü
- Sivil diplomasi; tarih, azınlık bağları ve AB entegrasyonu bağlamında şekillenmiştir

Tarihsel Arka Plan

Soğuk

Devlet kontrolü altında sınırlı bir alan; kültürel değişimler çoğunlukla Doğu Bloğu içinde gerçekleşmiştir.

Savaş

Dönemi:

1989

Sonrası

Geçiş:

Sivil toplum kuruluşlarının ve Batı Avrupa ile akademik değişimlerin genişlemesi. Sivil toplum faaliyetlerinde artış, uluslararası STK bağları ve AB üyeliği sürecine yönelik savunuculuk.

AB

Üyeliği

(2004):

AB ağılarına entegrasyon, Macaristan'ın uluslararası kültürel, akademik ve belediyeler arası diplomasideki katılımını artırmıştır.

2000'lerin

başı:

Kültürel diplomasi genişlemiştir (yurt dışındaki Macar Kültür Enstitüleri).

2010–günümüz:

Artan devlet merkezileşmesi, bağımsız sivil aktörler üzerinde baskı; buna rağmen diaspora ile temas ve kültürel tanıtımın sürmesi.

Yumuşak Güç – Kültürel Varlıklar

- **Balassi Enstitüleri:** Dil öğretimi, yurt dışında kültürel etkinlikler
- **Burs programları:** Balkanlar, Asya ve Afrika'dan öğrencileri cezbetmektedir
- **Macar kültürü:** Müzik, edebiyat, gastronomi, bilimsel miras
- **Mezunlar,** Macaristan için gayriresmî elçiler hâline gelmektedir

Yumuşak Güç – Fırsatlar ve Riskler

Fırsatlar:

- Bursları genişletmek, mezun ağı oluşturmak
- Genç kitlelere ulaşmak için dijital diplomasiyi kullanmak
- AB ve UNESCO ile ortaklıklar kurarak daha geniş bir meşruiyet sağlamak

Riskler:

- Siyasi tartışmalar güvenilirliği azaltabilir
- Kültürel diplomasi propaganda olarak algılanırsa etkisi zayıflar

Erasmus+

İkili ve Bölgesel İş Birliği – Güçlü Yönler

- **Azınlık politikası:** Romanya, Slovakya, Sırbistan ve Ukrayna'daki Macarlar ile güçlü bağlar
- Sınır ötesi kültürel fonlar, okullar ve medya desteği
- **Bölgesel platformlar:** Visegrád Grubu, Orta Avrupa girişimleri
- **Batı Balkanlar'a açılım:** Burslar, belediye projeleri, kültürel festivaller

İkili ve Bölgesel İş Birliği – Zorluklar ve Fırsatlar

- STK ortaklıkları ve belediyelerle ortak projeler
- Güveni derinleştirmek için kültürel-ekonomik paketler

Zorluklar:

- Azınlıklara verilen destek bazen müdahale olarak algılanmaktadır
- Macaristan'daki daralan sivil alan, bağımsız ortak havuzunu küçültmektedir
- Siyasallaşma riski bölgesel güveni zayıflatabilir

Arabuluculuk ve Çatışma Çözümü – Fırsatlar ve Kısıtlar

- Azınlık hakları, altyapı ve su iş birliği konularında tarafsız diyaloglara ev sahipliği
- Track II diplomasinin (akademi ve STK öncülüğünde) geliştirilmesi

Kısıtlar:

- Siyasi hizalanmalar nedeniyle tarafsızlık endişeleri
- Güvenilirlik için şeffaf ve bağımsız platformlara ihtiyaç

Macaristan'da Sivil Diplomasinin Önemi

- Resmî diplomasiyi tamamlar
- Siyasetin ötesinde güven, kültürel anlayış ve uzun vadeli ortaklıklar kurar
- Alternatif diyalog kanalları oluşturur
- Macaristan'ın küresel imajını güçlendirir

Aktörler ve Paydaşlar

Ana Aktörler:

Erasmus+

- STK'lar ve sivil toplum (ör. Amnesty, MSF) – barış inşası, insan hakları, arabuluculuk
- Akademik ve kültürel kurumlar – araştırma, değişim, kültürlerarası anlayış
- Diaspora toplulukları – köprü kurma, savunuculuk, havaleler
- Bireyler ve taban hareketleri – yerel girişimler, aktivizm
- Devletler (dolaylı rol) – fonlama, düzenleme, kültürel diplomasi ofisleri

Paydaşlar:

- Doğrudan: STK'lar, üniversiteler, diaspora ağları
- Dolaylı: Devletler, bağışçılar, uluslararası kuruluşlar (BM, AB), medya

Zorluklar:

- Meşruiyet, koordinasyon, sürdürülebilirlik, hükümet kısıtlamaları

Stipendium Hungaricum Burs Programı

Stipendium Hungaricum, Macar Hükûmeti'nin en prestijli yükseköğretim burs programıdır ve 65 ülkeden öğrencilere geniş burs imkânları sunmaktadır.

2013 yılında kurulan program, Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı tarafından denetlenmekte ve Tempus Kamu Vakfı tarafından yürütülmektedir.

Program, Macar yükseköğretiminin uluslararasılaşmasını teşvik etmek ve Avrupa'nın kalbinde yüksek kaliteli eğitim alırken Macaristan ile kişisel ve mesleki bağlar kurabilecek nitelikli uluslararası öğrencileri çekmek amacıyla oluşturulmuştur.

Temel Araçlar ve Mekanizmalar

Amaç:

İnsanları sınırların ötesinde birbirine bağlayarak güven, karşılıklı anlayış ve küresel ortaklıklar kurmak.

Temel Araçlar:

1. Kültürel diplomasi – sanat, festivaller, miras, dil merkezleri
2. Eğitim değişimleri – burslar (Fulbright, Erasmus+), öğrenci ağları
3. Belediyeler arası diplomasi – şehir ortaklıkları, doğal forumlar, yerel-küresel çözümler
4. Dijital diplomasi – sosyal medya, sanal kampanyalar, dijital hikâye anlatımı

Gerçek Dünya Örnekleri:

- Ukrayna için diaspora savunuculuğu
- Ukrayna ile Erasmus+ bağları
- Kolombiya'da STK arabuluculuğu

Erasmus+

- U20 (şehirlerin G20 önceliklerini şekillendirmesi)
- Kudüs Deklarasyonu kampanyası

Eğilimler:

- Gençlik öncülüğünde katılım
- Diplomaside yapay zekâ ve sürükleyici teknolojiler
- Sektörler arası iş birliği (STK + teknoloji + şehirler)

Zorluklar ve Sınırlılıklar

- **Siyasi ve ekonomik engeller:** Hükümet önceliklerindeki değişimler veya sınırlı kaynaklar
- **Kamu algısı ve güven sorunları:** Yabancı fonlu programlara şüphe
- **Sürdürülebilirlik sorunları:** Kısa vadeli fonlara bağımlılık
- **Kültürel ve iletişim boşlukları:** Yanlış anlamalar
- **Uzun vadeli bağlılık eksikliği:** Yüzeysel ortaklıklar

Siyasi ve Ekonomik Zorluklar

- İstikrarsız siyasi ortam destekleri hızla değiştirebilir
- Ekonomik krizler kültürel ve eğitim projelerine ayrılan fonları azaltır
- Örnek: mali kriz dönemlerinde değişim programlarının kesilmesi
- Devlet fonlarına bağımlılık kırılabilirlik yaratır

Sosyal ve Kültürel Zorluklar

- Güven sorunları: bazı topluluklar sivil diplomasiyi yabancı etki olarak görür
- Kültürel farklılıklar iletişim sorunlarına yol açar
- Dil engelleri katılımı sınırlar
- Uzun vadeli bağlılık olmadan gerçek güven inşa edilemez

Öneriler

1. Kültürel diplomasi ve STK'ların bağımsızlığı korunmalıdır
2. Burslar, mezun ağları ve dijital erişim genişletilmelidir
3. Bölgesel ortaklarla ortak sivil toplum projeleri geliştirilmelidir
4. Track II kapasitesi tarafsız araştırma merkezleriyle kurumsallaştırılmalıdır
5. Şeffaflık artırılmalı, dış değerlendirmeler teşvik edilmelidir
6. Sivil diplomasi AB/AGİT girişimleriyle ilişkilendirilmelidir

Sonuç

- Macaristan güçlü kültürel varlıklara ve bölgesel bilgiye sahiptir
- Sivil diplomasi geleneksel diplomasiyi tamamlar
- Bağımsızlık, güvenilirlik ve şeffaflık korunmalıdır
- Potansiyel: bölgesel bir arabulucu, köprü kurucu ve yumuşak güç merkezi olmak

Gelecek Yönelimler

- **Dijital dönüşüm:** Çevrim içi platformlar, sanal konferanslar, sosyal medya
- **Yeşil ve sürdürülebilir diplomasi:** İklim değişikliği, yenilenebilir enerji, sürdürülebilir şehircilik
- **Kapsayıcı diplomasi:** Kadınlar, gençler ve azınlıkların daha güçlü rol alması

Kardeş şehir ortaklıkları, sembolik anlaşmalardan iklim dostu ulaşım, akıllı şehir planlaması ve ortak kültürel miras projelerine evrilebilir. Örneğin İstanbul ve Budapeşte, yeşil altyapı konusunda iş birliği yapabilir ve ortak kültürel turizm rotaları oluşturabilir.

Diaspora Toplulukları

Diaspora nüfusları, ana vatan ile ev sahibi ülkeler arasında köprü görevi görebilir. Örneğin Almanya'daki Türk toplulukları kültürel festivaller, sergiler ve girişimcilik programları düzenlemektedir. Gelecekte bu diaspora girişimleri entegrasyon, karşılıklı anlayış ve ekonomik iş birliğini güçlendirmek için daha iyi desteklenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Çalıştay; sivil diplomasinin, toplumsal travmaların ele alınması, çatışmaların dönüştürülmesi ve barış inşası süreçlerinde **etkili bir araç** olduğunu ortaya koymuştur.
- Gençlik çalışanlarının; kültürlerarası diyalog, arabuluculuk ve hak temelli savunuculuk alanlarında **önemli roller üstlenebileceği** görülmüştür.
- Seçilmiş travma ve seçilmiş zafer gibi geçmiş anlatılarının, çatışmaları derinleştirebildiği kadar doğru yöntemlerle ele alındığında **diyalog zeminine dönüştürülebileceği** anlaşılmıştır.
- Simülasyon ve rol canlandırmaları, katılımcıların **teorik bilgiyi pratik beceriye dönüştürmelerine** katkı sağlamıştır.
- Uluslararası katılım, önyargıların sorgulanmasını ve **karşılıklı anlayışın güçlenmesini** desteklemiştir.

Erasmus+

- Gençlik STK'ları için sivil diplomasi alanında **kurumsal kapasite geliştirme ihtiyacı** belirginleşmiştir.

Öneriler:

- Gençlik çalışanlarına yönelik uygulama temelli sivil diplomasi eğitimleri yaygınlaştırılmalıdır.
- Toplumsal travmalar, inkâr edilmeden ancak geleceği bloke etmeyecek şekilde ele alınmalıdır.
- Doğrudan ve dolaylı temas yöntemleri birlikte kullanılmalı, dijital diplomasi araçları etik ilkeler çerçevesinde değerlendirilmelidir.
- Uluslararası iş birlikleri ve ağlar sürdürülebilir projelerle güçlendirilmelidir.